

אוניברסיטת בר אילן הפקולטה למשפטים

דיני נזיקין

ד"ר מיטל גלבוט

בחינה מסכמת, מועד א', תשפ"א

הנחיות כלליות

1. הבחינה בחומר סגור.
2. משך הבחינה: שלוש שעות; לא תינתן הארכה.
3. סריקה מותרת רק למי שקיבל אישור רשמי ממדור תמיכה והנגשה. הסריקה אסורה לשאר הסטודנטים.
4. למבחן מצורף נספח חקיקה, ובו פקודת הנזיקין. בנוסף, לבקשתכם, מצורף גם נוסח המבחן כדף PDF כנספח נוסף.
5. אורך התשובה לא יעלה על מספר המילים המצוין בכל שאלה. **חריגה ממגבלת השורות/מילים המצוינת לא תיבדק.**

בהצלחה!

שאלה מס' 1 (30 נק')

נתן בן ה 11 מעריץ אמני פרקור (Parcour – קפיצה מגגות לגגות, וממבנים למבנים, תוך סיכון לא מבוטל לפציעה, ואף מוות). בזמן ההפסקה בבית הספר, נתן מחליט לצלם את עצמו קופץ בין גגות המבנים השונים של בית הספר. שבוע לפני כן, מחנכת הכתה של נתן ערכה שיחה עם ילדי הכתה והזהירה אותם מפני אתגרי הקפיצה למיניהם. נתן, תלמיד מצטיין, נכח בשיחות אלה. למרות האזהרות, החליט נתן לקפוץ מבניין לבניין, ואף כיוון את מצלמת הפלאפון שלו כדי להנציח את יכולותיו בזמן אמת. לאחר הקפיצה אל גג הבניין הרביעי, נפל נתן אל מותו.

שאלה מס' 1.1 (12 נק')

הוריו של נתן טוענים כי בהתנהגותו, הפר בית הספר את חובת הזהירות. מה דעתכם על טענה זו?
הסבירו את תשובתכם.

התנהגותו של ביה"ס הייתה באי נקיטת אמצעים למניעת נזק שלא הוא יצר (מחדל טהור). היה עליו להציב מאבטחים כדי למנוע מימוש הסיכון. מרתיע את התלמידים בניגוד לאזהרה של המחנכת.

גבולות עוולת הרשלנות התרחבו וכיום חלה חובת זהירות בגין נזק שנגרם ממחדל טהור (ולעס). במצב בו מתקיימים יחסים מיוחדים החובה מוגברת. בעיינו, ביה"ס מספק שירותים בעלי היקף רחב לציבור. השטח שבו נגרם הנזק היה בשליטתו ומשכך יכל לצפות את האירוע המזיק- אתגר מוכר, סוג הנזק- גוף (פציעה ומוות). והניזוק- התלמידים.

שיקולי מדיניות: בעת שהותם, ביה"ס אחראי על שלומם, במקום הוריהם. שיקולי הרתעה- חוה"ז תתמרץ בתי ספר בעתיד לנקוט אמצעים למניעת נזקים. שיקולים חלוקתיים- יטיב לכלל האוכלוסייה, ולא רק לניזוק והמזיק הללו. לכן ביה"ס צריך היה לצפות לאירוע המזיק, סוג הנזק והניזוק.

-4

(1.1)

נדרש לדון בהפרת חובת הזהירות על פי צפיות טכנית

וצפיות נורמטיבית וליישם בהתאמה.

ניתן היה להתייחס גם להרתעה ביתר.

שאלה מס' 1.2 (18 נק')

הניחו כי הוריו של נתן הצליחו להוכיח את יסודות עוולת הרשלנות. מה לדעתכן.ם יכול בית הספר לטעון מנגד? הסבירו את תשובתכן.ם

אין קש"ס בין אי-הצבת פקחים לנזק. לנתן הייתה **כוונה** לבצע את האתגר, הוא צילם את עצמו כדי להנציח את יכולותיו.

אלמלא התרשלותו של ביה"ס, **עדיין** נתן היה מבצע את האתגר.

אולם, שכל ישר- כן אינטואיטיבי שאי-הצבת שומרים תוביל לנזק זה. **סיכון**- זה הסיכון הסביר שיקרה מאי הצבת שומרים כשאתגר זה מתפרסם.

אך ביה"ס **לא צריך** היה לצפות את הנזק, שכן אשמתו של אחר היא הסיבה המכרעת לנזק(ס'64(2), כיתן). כאשר הגורם המתערב בעל כוונה, הדבר **מנתק את הקש"ס המשפטי**.

לחילופין, ביה"ס יטען **לאשם תורם**(ס'68(א)) של נתן בכך שפעל למרות שאוזהר, שהרי ידע על הסיכון. אע"פ שעד גיל 12 יש חסינות בחבות נזיקית, ניתן לייחס אשם תורם אם בהתנהגותו תרם ליצירת הנזק(אייגר). הסטנדרט ההתנהגות הנדרש מהניזוק הוא של הילד הסביר/הממוצע בגילו(אייגר). ניתן להניח שילד בן 11, למרות שאוזהר, לא ימנע מהמעשה, בשל ההנחה שילדים נמשכים לסיכונים.

נשאר בצ"ע אם להתחשב במאפיינים הסובייקטיביים של הקטין. בענייננו, היותו תלמיד מצטיין. הבין את המשמעות של הסיכון.

בנוסף, הטלת אשם תורם תתמרץ את ביה"ס להמשיך להתרשל, ולא לנקוט אמצעי זהירות למניעת התממשות נזקים אלה(אלוהה). כמו-כן, הכרה באשמו התורם, תרוקן מתוכן את חוה"ז של ביה"ס במצבים אלה(גלעד).

ככל שיקבע אשם תורם, יש להתחשב בכוונתו בקביעת שיעור הפיצוי.

-2

(1.2)

תשובה יפה! התשובה המדוייקת יותר היא לעניין הגנת האשם התורם. היה מקום ליישם בעזבון גלעד - אחד התפקידים החינוכיים של בית הספר הוא להשגיח על הילדים בהפסקות, וזה בדיוק מה שבית הספר כשל לעשות באופן סביר. זאת ועוד, בעניין דפרון - ניתן לטעון שיש כאן מערכת יחסים מיוחדת (בית ספר תלמיד, עובד מעביד וכיובי) ולכן אם יחול אשם תורם, יהיה זה באופן נרחב. צוין חלקית בתשובה קודמת ולכן נוקד לפנים משורת הדין.

שאלה מס' 2 (20 נק')

חברת הכנסת שריף, עורכת דין נזיקיסטית בהכשרתה, מעוניינת לקדם תיקון חקיקה, לפיו בכל תביעה שבה המעשה הרשלני של הנתבע מקשה על התובע להוכיח את נזקו, יש להפוך את נטל השכנוע אל כתפי הנתבע להוכיח כי נזקו (הפיסי או הנפשי) של התובע לא נגרם כתוצאה ממעשה רשלני זה.

שאלה מס' 2.1 (8 נק')

האם התיקון שחברת הכנסת חدد מעוניינת לקדם מבטא את ההלכה הקיימת? **הסבירו את תשובתכן.ם.**

ההלכה הקיימת הינה דוקטרינת הנזק הראייתי, תחול רק אם הנתבע הסתיר (בכוונה או ברשלנות) ראיות מהתובע, כך שנמנעת מהתובע האפשרות להוכיח תביעתו. משמעותה העברת נטל הראיה לגבי הרכיב העובדתי בעוולת הרשלנות (ס'35) לנתבע וקביעת חזקה שיש קשר סיבתי בין התרשלותו לבין הנזק. זאת רק אם הוכחה מעל 50% שמתקיימת בהתאם לנסיבות המקרה. מאפיין בעיקר מצבים רפואיים, בהם פערי הכוחות משמעותיים.

שאלה מס' 2.2 (12 נק')

אילו שיקולי מדיניות עשויים לתמוך בתיקון החקיקה המוצע? ניתן להתמקד בשיקול אחד אולם דאגו לנמק את תשובתכן.ם.

תשובה עבור שאלה מס' 2.2 (12 נק')

הגישה הכלכלית היא אחת התאוריות של דיני הנזיקין. מטרתה השאת הרווחה המצרפית, דהיינו להגיע למקסימום יעילות. זאת נעשה באמצעות צימצום עלויות המניעה ותוחלת הנזק.

השיקול הרלוונטי לענייננו, מבטא גישה זו.

הרתעה- התיקון יתמרץ מזיקים פוטנציאליים למנוע מימוש סיכונים, ובכך למנוע הקטנת העוגה. בכך, הם יורתעו מלנסות "להתחמק" מחבות נזיקית, כאשר באשמתם מונעים מהניזוק להוכיח תביעתו.

12

(2.2)

שאלה מס' 3 (15 נק')

"מצד אחד, יסודות עוולת התקיפה מקלים על הניזוק בהוכחת תביעתו, אולם מצד שני, הם גם מקשים עליו."

חוו דעתכן. על אמירה זו. נמקו את תשובתכן.ם.

תשובה עבור שאלה מס' 3 (15 נק')

מקלים- לא צריך להוכיח נזק וקש"ס בין הנזק להתנהגות. זו עוולת פר-סה. כלומר, מרגע שכל היסודות מתקיימים, חלה אחריות על המזיק והניזוק זכאי לפיצויים.

מקשים- עבירת כוונה (אשמה מוסרית). התובע צריך להוכיח שהנתבע פעל "במתכוון". קשה מאוד להוכיח כוונה של אדם, שכן זה לא דבר גלוי. אלא פנימי.

לדעתי, יסודות העוולה יותר מקלים על התובע, בשל הקלה בנטל ההוכחה. בנוגע לקושי- ניתן לראות כוונה של אדם גם דרך פעולותיו הפיזיות. כמו-כן, חלות חזקות עובדתיות של ביהמ"ש כאשר ברור מהנסיבות שהמעשה נעשה מכוונה.

-2

(3)

העוולה מחמירה עם הניזוק משום שהיא גם דורשת להוכיח אי הסכמה בנוסף לכוונה מצד התוקף.

שאלה מס' 4 (20 נק')

דינה עברה ליד בניין רב קומות, כשלפתע ראתה את בן זוגה לחיים, דן, מנקה חלונות במקצועו, צונח אל מותו. דן השאיר אחריו מכתב שבו התנצל על החלטתו לסיים את חייו. מאז דינה לא מסוגלת לישון בלילות, ואובחנה כסובלת ממחלת נפש (אף הוכרה כסובלת מנכות 30% עקב כך).

דינה רוצה לתבוע את הנהלת הבניין, אותו ניקה דן, על נזקיה הנפשיים. הנהלת הבניין פונה אליך ליעוץ לגבי סיכויי הצלחת התביעה של דינה. **מה דעתך? נמקו את תשובתכן.**

לדינה יש סיכוי גבוה לקבל פיצוי על נזקה הנפשי כניזוקה עקיפה כתוצאה מהאירוע.

תחילה יש להכיר בה כניזוקה עקיפה לפי **התנאים של אלסוחה: זהות הנפגע** - לא מהמעגלים הראשונים, אך זוגיות מהווה קרבה עוצמתית שמקיימת את התנאי. **התרשמות חושית ישירה מהאירוע** - ראתה אותו (אולי גם שמעה את הנפילה). **קרבה בזמן** - קרה לנגד עיניה, **ובמקום** - עברה ליד הבניין. **נזק נפשי משמעותי** - 30% נכות, משפיע על ההתמודדות היום-יומית (לא מסוגלת לישון בלילות).

המשמעות היא שכעת דינה יכולה לתבוע בגין רשלנות (ס'35), כי חלה על החברה חובת זהירות (החברה יכלה לצפות והייתה צריכה לצפות את קרות האירוע המזיק, הניזוק וסוג הנזק).

אם יוכח קש"ס מעל 50% בין התרשלות החברה לנזק הנפשי שנגרם לה, דינה תפוצה על מלוא נזקה הנפשי שתוכיח.

+20

(4)

ניתוח יפה מאוד.

שאלה מס' 5 (15 נק')

ג'וני, המתגורר בקריית אונו, נסע לגרמניה לתקופה של שנה. כאשר חזר ג'וני לביקור מולדת, נרגש לפגוש במקרה את אחד מחבריו הגרמנים, אשר מתגורר בברלין. גם החבר נרגש מאוד. שניהם התחבקו. משקפי השמש החדשים (והיקרים!) של ג'וני היו תלויים על צווארו, ולאחר החיבוק, חלקים מהמשקפיים נמצאו שבורים על הרצפה. ג'וני התעצבן מאוד, ואמר לחברו: "תראה למה גרמת. אני אתבע אותך בנזיקין?!"

מה מבין המשפטים נכון? נמק'י את תשובתך.

- א. ניתן לטעון כי יש בהתנהגותו של ג'וני אשם
- ב. ניתן לטעון כי יש בהתנהגותו של החבר מברלין אשם
- ג. יש קשר סיבתי עובדתי בין החיבוק לבין הנזק למשקפיים
- ד. תשובות א ו - ב נכונות
- ה. כל התשובות נכונות

תשובה עבור שאלה מס' 5 (15 נק')

ה. כל התשובות נכונות. גם ג'וני וגם החבר גרמו לנזק באשמתם. יש קש"ס בין החיבוק שלהם לבין הנזק למשקפיים- אילמלא התחבקו בעודם כה נרגשים, המשקפיים לא היו נשברות.

לכן הם אחראים ביחד ולחוד על התממשות הנזק(ס'11 "מעוולים יחד"). אולם, במצב זה, ג'וני הוא גם הניזוק (בעל המשקפיים) וגם המעוול. לכן ניתן לטעון לאשמו התורם (ס'64(א)), שמהווה מקרה פרטי לדוקטרינה זו.

ככל שיוכח מעל 50% האשם התורם של ג'וני, הפיצוי שלו יופחת בשיעור האשמה שתקבע.

+15

(5)

יפה מאוד

שאלה מס' 6 (1 נק' - שאלת בונוס)

טיוטה - לשאלה זו לא ינתן ניקוד. שאלה זו הושארה לצורך מקום לכתיבת טיוטה בלבד (ככל שלסטודנט.ית צורך בטיטה)

